

До спеціалізованої вченої ради Д.35.0513.03
у Львівському національному університеті
імені Івана Франка
79000, м. Львів, вул. Січових Стрільців, 14

В І Д Г У К

офіційного опонента на дисертацію Малюги Володимира Михайлович «Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами в системі методики розслідування злочинів», яка подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність (Київ, 2016. - 289с.)

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження. Боротьба із злочинністю (рівень якої постійно зростає в останні роки) багато в чому залежить від наявності сучасних методик розслідування злочинів. Велике значення в них належить питанням організації взаємодії слідчого з оперативними підрозділами (як для організації проведення оперативно-розшукових заходів, так і проведення негласних слідчих (розшукових) дій). Реформування кримінального процесуального законодавства та судової системи України вимагає проведення комплексного наукового дослідження проблем взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами у кримінальному провадженні.

Основна мета, яку поставлено перед собою здобувачем, є вивчення правових, теоретичних основ й особливостей організації та функціонування взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами в кримінальному провадженні в контексті складового елемента методики розслідування злочинів.

Для досягнення цієї мети автором ставилися такі *завдання*: дослідити, науково обґрунтувати та уточнити окремі аспекти поняття, сутності та наукових основ вчення про методику розслідування злочинів; уточнити поняття, сутність та наукові основи взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами в кримінальному провадженні; визначити роль теоретичних положень взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами в кримінальному провадженні як структурного елемента методики розслідування злочинів; проаналізувати соціально - діяльнісну детермінацію та інформаційно-гносеологічну основу взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами в кримінальному провадженні; розглянути сучасні рівні, напрями, форми та види взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами в кримінальному провадженні; розкрити процесуальні та організаційно-тактичні аспекти взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами; узагальнити практичний досвід органі!

• III > і Лені іодая Фргжка

Вхідний Ш ? ° ^ < Г

взаємодії слідчого з оперативними підрозділами й іншими суб'єктами в кримінальному провадженні, зокрема, розробити конкретні пропозиції щодо вдосконалення їхньої діяльності.

Об'єктом представленого дослідження є суспільні відносини та діяльність, що мають місце під час взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами в кримінальному провадженні, а *предметом* - взаємодія слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами в системі методики розслідування злочинів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом є в своїй більшості обґрунтованими і переконливими. При їх обґрунтуванні використане широке коло наукових джерел та нормативних актів, перелік яких складає 285 найменувань. Теоретичною базою дисертаційного дослідження є положення загальної теорії права, кримінального процесуального права, оперативно-розшукової діяльності, теорії доказів та ін.

Теоретичною, науково-інформаційною, правовою основою дисертаційного дослідження, яка дала можливість результативно, і на досить високому рівні вирішити проблемні питання, пов'язані із взаємодією слідчих та працівників оперативно-розшукових, експертних тощо підрозділів у виявленні та розслідуванні злочинів, є теоретичні положення, викладені у працях закордонних та українських науковців: А.М. Балашова, Є.С. Безруких, В.М. Бикова, С.В.Бородіна, О.О. Волобуєвої, В.А. Глазкова, І.М. Гуткіна, А.П. Дербеньова, О.О. Закатова, В.В. Іванова, В.В.Ковальова, А.П. Круглікова, І.В. Кубарева, А.О. Ляша, П.Л. Мінюкова, С.А. Невського, І.В. Озерського, Т.О. Паутової, В.В. Пивоварова, Д.П. Письменного, Г.Ю. Прилуцького, В.В. Старченка, Г.П. Цимбала, П.О. Усатого, В.П. Хомколова, Л.О. Фещенка, Л.І. Щербини; а також фундаментальні праці вчених, які розглядали процесуальні та криміналістичні аспекти досудового розслідування злочинів, а саме: Ю.П. Аленіна, І.В. Басистої, В.П. Бахіна, Р.С. Белкіна, В.Д. Берназа, А.І. Вінберга, А.Ф. Волобуєва, В.І. Галагана, В.Г.Гончаренка, В.А. Журавля, О.О. Ейсмана, А.В. Іщенко, Н.І. Клименко, В.О. Коновалової, І.Ф. Крилова, В.С. Кузьміна, В.В. Лисенка, В.К. Лисиченка, В.Г. Лукашевича, Є.Д. Лук'япчикова, М.М. Михеєнка, М.А. Погорецького, О.С. Саїнчина, М.Я. Сегая, С.М. Стахівського, В.В. Тищенко, В.М. Шевчука, В.Ю. Шепітька, О.Р. Шляхова Б.В. Щура та ін.

Емпіричну базу дослідження становлять результати узагальнення 112 кримінальних проваджень у архівах судів України (за 2012-2015 рр.), в органах досудового розслідування, а також результати анкетування 195 слідчих, співробітників оперативних підрозділів, прокурорів і судових експертів. Також, використано регіональні аналітичні та статистичні матеріали опублікованої судової та слідчої практики за 2010-2015 рр., власний досвід дисертанта, як діючого працівника правоохоронного органу.

Наукові джерела використані дисертантом з відповідним аналізом, полемікою та аргументацією до тих чи інших положень або висновків

авторів. При дослідженні обраних проблемних питань, досягнення поставленої мети і вирішення конкретних завдань дисертанту, в основному, вдалося досягти з достатнім рівнем обґрунтованості сформульованих наукових положень, висновків та пропозицій.

Методологія представленого дослідження базується на сучасних загальнонаукових методах пізнання об'єктивної дійсності, зокрема, методологічну основу дисертаційного дослідження становить загальний діалектичний метод наукового пізнання, про співвідношення загального, окремого та особливого, про взаємозв'язок і обумовленість соціальних процесів. Використовувалися формально-логічний та історико-правовий методи, а також порівняльно-правовий метод, методи моделювання і прогнозування, соціологічний та статистичний та ін.

Використані методи, прийоми, теоретична та в цілому застосована методологія, дали можливість автору висвітлити тему в достатньому обсязі, вийти на нові рубежі дослідження проблем, сформулювати авторські висновки, положення, пропозиції та винести їх на публічний захист перед Спеціалізованою вченою радою.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному дослідженні теоретичних і практичних аспектів взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами як складового елемента методики розслідування злочинів.

Зокрема, до найбільш вагомих здобутків дисертанта, які характеризуються новизною або її елементами, потрібно, на нашу думку, віднести те, що: висвітлено, що взаємодія між суб'єктами криміналістичної діяльності в рамках типової структури методики розслідування окремих видів (груп) злочинів утворена взаємодією прокурора із слідчим та іншими суб'єктами у кримінальному провадженні, та взаємодією слідчого з оперативними і експертними підрозділами, з контролюючими та іншими державними органами, об'єднаннями громадян і громадянами. У запропонованій структурі типової моделі криміналістичної методики розслідування самостійне місце займає взаємодія слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами у кримінальному провадженні; запропоновано вважати, що взаємодія слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами у кримінальному провадженні як структурно утворюючий елемент методики розслідування окремого виду (групи) злочинів має функціональну спрямованість, він є підсистемою цієї методики. Функції аналізованої підсистеми пов'язані в певний спосіб з функціями криміналістичної науки загалом. Тому виправдано виокремити такі функції цієї підсистеми: 1) описово-інформаційну; 2) пізнавально-прагматичну; 3) прогностично-евристичну; 4) регулятивну.; сформульовано концепцію, згідно якої взаємодія слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами у кримінальному провадженні є одним із багатьох наукових напрямів криміналістичної науки (тобто, окремою криміналістичною теорією). Основними напрямками цієї теорії можуть бути: 1) вивчення закономірностей підстав для здійснення взаємодії, її організації,

реалізації та функцій; 2) виявлення і дослідження системи, суб'єктного складу і внутрішньо - та зовнішньо - структурних зв'язків взаємодії; 3) систематизація видів, форм та напрямів взаємодії слідчого у кримінальному провадженні; 4) дослідження і розробка тактичних засобів організації та реалізації взаємодії, оцінка результатів; 5) виокремлення та аналіз особливостей взаємодії слідчого у кримінальному провадженні, обумовлених її суб'єктним складом, типовими слідчими ситуаціями та іншими чинниками розслідування злочинів тощо; наведено структуру взаємодії слідчого у кримінальному провадженні в сенсі елемента методики розслідування злочинів.

Крім того, *удосконалено*: поняття «взаємодія слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами у кримінальному провадженні»; погляди на мету і завдання взаємодії; класифікацію суб'єктів, напрямів, форм і видів взаємодії слідчого у кримінальному провадженні; зміст окремих норм кримінального процесуального законодавства та галузевих законів (запропоновано зміни та доповнення КПК України та Закону України «Про оперативно - розшукову діяльність». *Набули подальшого розвитку*: доктрина системи криміналістичної методики, її загальних положень; поняття «криміналістичні методики розслідування окремих видів (груп) злочинів»; положення стосовно структури типової методика розслідування окремих видів (груп) злочинів та ін.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки і пропозиції та рекомендації сприятимуть подальшому розвитку науки криміналістики і кримінального процесу, розширюючи та поглиблюючи наукові положення щодо інституту взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та ін. суб'єктами і можуть бути використані: у науково-дослідній сфері - як підґрунтя для подальшого розвитку вчення про взаємодію слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами у кримінальному провадженні; у практичній діяльності - для організаційно-методичного та інформаційного забезпечення діяльності слідчих, співробітників оперативних підрозділів, прокурорів та судових експертів; у навчальному процесі - для підготовки фахівців юридичного профілю у вищих навчальних закладах; у законотворчій діяльності - для вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства України.

Оцінка змісту дисертації та автореферату. Структура дисертації відповідає меті, завданням і предмету дослідження та складається зі вступу, двох розділів, що включають шість підрозділів, висновків, п'яти додатків та списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації складає 289 сторінок (загальний обсяг тексту - 196 с).

Дисертація написана українською мовою і відповідає вимогам української стилістики, лексики та граматики. Фактичні дані, теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації, подані у дисертації, є доступними для сприйняття. У дисертації втримано науковий стиль викладу матеріалу.

Дисертант у вступі виконав вимоги, що ставляться МОН України стосовно обґрунтування актуальності теми дослідження та його методів. Автором сформульовані положення, які характеризуються науковою новизною чи її елементами і які виносяться на захист; висловлене власне бачення шляхів впровадження результатів дослідження та дана характеристика їх апробації.

Наступні розділи дисертації поєднані загальною метою дослідження, і в них відповідно до плану роботи розкриваються його об'єкт і предмет.

В першому розділі дисертації «Понятійно-правові та методичні аспекти взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами у кримінальному провадженні» розглянуті: система методики розслідування окремих видів злочинів та місце в ній взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами у кримінальному провадженні; криміналістична сутність і функції взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами у кримінальному провадженні як структурного елемента методики розслідування злочинів, а також поняття, правові основи і принципи взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами у кримінальному провадженні.

В другому розділі «Складові елементи і вилові особливості взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами у кримінальному провадженні» предметом дослідження є розгляд питань, пов'язаних із особливостями структури взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами у кримінальному провадженні як одного з елементів видової (групової) методики розслідування злочинів; форм, видів і тактичних засобів взаємодії слідчого у кримінальному провадженні та їх систематизацією; а також особливостей окремих форм взаємодії слідчого у кримінальному провадженні, обумовлених її суб'єктним складом та іншими чинниками розслідування злочинів.

На підставі всього викладеного автором пропонуються відповідні висновки.

Ми зупинилися, на наш погляд, лише на основних позитивних моментах дисертації і вважаємо, що ці результати дослідження вказують на те, що дисертант вирішив складні проблеми, які поставив перед собою, коли обрав зазначену тему для дисертаційного дослідження.

Основні положення, ідеї, висновки, пропозиції пройшли апробацію і впроваджуються в практику. Зокрема, вони отримали позитивну оцінку на п'яти науково-практичних конференціях. Автор опублікував 11 наукових праць за обраною темою, в тому числі п'ять статей, які опубліковані у наукових фахових виданнях, та одна стаття у науковому міжнародному виданні.

Разом з тим робота викликає певні зауваження та побажання, що можуть бути підставою для дискусії під час захисту дисертації і враховані автором при подальшій роботі в обраному напрямку своїх досліджень.

1. Так, автор (стор.13, 95 дисертації) справедливо зазначає, що

криміналістична методика - це заключний (четвертий) розділ науки криміналістики. Але як він ставиться до точки зору деяких науковців, про те, що питання взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та з громадськістю, поряд із науковими положеннями і рекомендаціями з планування розслідування і висуненням версій потрібно включити до окремого самостійного розділу криміналістики «Організація розкриття і розслідування злочинів», оскільки зазначені положення (взаємодія, планування та ін.) органічно не пов'язані з іншими розділами криміналістики (зокрема, з криміналістичною тактикою)?

2. Здобувач зазначає, що відповідні криміналістичні рекомендації потрібні суду, прокурору, слідчому і адвокату-захиснику, які «... повинні (або вправі) повно, всебічно і неупереджено досліджувати обставини кримінального провадження...» (стор.16). На нашу думку автор необгрунтовано виключає з цього переліку адвоката - представника інтересів потерпілого, який за чинним КГЖ України не є стороною обвинувачення (або входить до так званої кваліфікаційної групи обвинувачення), а отже й може мати свій процесуальний інтерес: коли потерпілий не поділяє позицію обвинувачення (наприклад, вважає невірним спрямування розслідування або вважає, що має місце бездіяльність слідства, обвинувачення та ін.) і саме тоді потерпілий і його представник також можуть використовувати відповідні криміналістичні рекомендації.

3. Автор справедливо зазначає, що взаємодія слідчого з відповідними суб'єктами у кримінальному провадженні зумовлена слідчою ситуацією (стор.33). Але чи не вважає здобувач, що це може бути зумовлено також і обстановкою розслідування, коли в силу деяких об'єктивних обставин слідство і обвинувачення може бути повністю або частково паралізовано (наприклад, під час розслідування масових заворушень або інших групових кримінально-караних проявів екстремістської діяльності, в тому числі актів тероризму і таке ін.)?

Повнота викладеного матеріалу й обгрунтованість висновків, зроблених дисертантом дають підстави визнати, що дисертація Малюги В.М. є самостійним, завершеним науковим твором монографічного характеру, а отримані під час проведеного дослідження нові важливі і обгрунтовані результати з актуальних проблем, у своїй сукупності, в межах проведеного дослідження, пропонують варіанти вирішення існуючої складної наукової проблеми.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації. Опубліковані дисертантом наукові праці в цілому відображають актуальність обраної теми, належний ступінь обгрунтованості наукових положень, висновків і пропозицій, сформульованих в дисертації, а також їх новизну і достовірність.

Викладене дає підстави для висновку, що кандидатська дисертація Малюги В.М. «Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами в системі методики розслідування злочинів» містить раніше не захищені наукові положення й за своїми показниками: актуальністю,

обсягом, рівнем теоретичного та практичного опрацювання, значимістю отриманих нових результатів в сукупності має важливе значення для розвитку юридичної науки та відповідає «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор, Малюга Володимир Михайлович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального процесу і криміналістики
Академії адвокатури України

В.І. Бояров

4 листопада 2016 року

Підпис Боярова В.І. засвіш[^]то:

референт Т.В. Бортнік

